

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI
ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
UZUN TEZ

“YALAN ZAMANLAR, GERÇEK RENKLER”

Kılavuz Öğretmen: Işıl ÇIRAKOĞLU

Öğrencinin Adı: Hande

Soyadı: VEZİROĞLU

Numarası: D1129068

Ödevin Sözcük Sayısı: 3657

Arastırma Konusu: “İnci Aral’ın “Yeni Yalan Zamanlar” üçlemesinde renk adlarının yapıtlardaki figürlerin iç dünyasını yansıtmadaki işlevi nedir?”

ÖZ

A1 dersi kapsamında kaleme alınmış bu tezde İnci Aral'ın Yeni Yalan Zamanlar 1/ Yeşil ve Yeni Yalan Zamanlar 3/ Safran Sarı adlı yapıtlarında, renk adlarının yapıtlardaki figürlerin iç dünyasını yansıtmadaki işlevi ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Yazarın bu iki yapıtında renk adlarının metin figürlerinin yaşamlarını, üzerine temellendirdikleri kavramları ve değerleri somutlaştırmak amacıyla kullanılması ve okura yapıtlardaki odak figürlerin hırsları ve duygu durumlarının renk adları aracılığıyla sunulması irdelenmiştir.

Bu çalışmada, renk adlarının yapıtlardaki işlevlerinin değerlendirilmeleri sürecinde, Aral'ın bu iki eserinde odak figürlerin birbirleriyle kesişen yolları ve gelişen ilişkilerinden, kişisel yaşamlarındaki ve toplumsal düzendeki rollerinden yola çıkılmıştır. Yapılan çalışmanın 'Giriş' bölümünde İnci Aral'ın yapıtlarındaki odak figürlerin ortak yönlerinden, yapıtların temel ve yan izleklerinden ve yapıtlarının konu olduğu çalışmalardan bahsedilmiş; 'Gelişme' bölümünde ise renk adlarının yapıtlardaki figürlerin yükselme hırsının ve kişinin iç dünyasına ve benliğine geri dönüşünün simgesel çağrışımları incelenmiştir. Yazarın, renk adlarının odak figürler üzerindeki anlamlandırmasına yönelik olarak da renk adları, bu çalışma içerisinde 'Sarı: Hastalıklı Yükseliş' ve Yeşil: Ruhsal Geri Dönüşüm' olmak üzere iki ayrı başlıkta ele alınmış, başlıklar hakkındaki saptamalarda kitaptan ve yazarın röportajlarından yararlanılmış, yapılan incelemeler alıntılarla desteklenmiştir.

Tezin Sonuç kısmında ise çalışmada incelenen Safran Sarı renginin romandaki karakterlerin hastalıklı ruh durumları, bu durumlarının toplumsal ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisi ile Yeşil renginin karakterlerin kendi iç dünyalarındaki tazeleniş ve geri dönüşü simgelediği ortaya çıkmıştır. Yazarın yapıtlarında kullanmış olduğu renk adlarının, odak figürlerin karakter özelliklerini, benimsedikleri değerleri ve yaşam tarzlarını yansıtmak amacı taşıdığı sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZ (ABSTRACT)

SAYFA

İÇİNDEKİLER	1
1. Giriş	
İnci Aral'ın Rengi ve Renkli Yazarlığı	2
2. İnci Aral'ın Yapıtlarında Renklerin Karakter Oluşumundaki İşlevi	
2.1. Yükselme Hırsı.....	5
2.11. Ruhsal Geri Dönüş.....	11
3. Sonuç	17
4. Kaynakça.....	18

GİRİŞ

1. İNCİ ARAL'IN RENGİ VE RENKLİ YAZARLIĞI

Yapıtlarında çoğunlukla kadın erkek ilişkilerini konu edinen, anlatılarında kendi gözlemlerine dayanan, ayrıntılara yer veren ve simgesel anlatımdan yararlanan İnci Aral, yazmaktaki amacının zamanı durdurmak, toplumsal olayları mercek altına almak, bir bakıma unutuşu engelleyip bireylerin hafızalarını harekete geçirmek ve bireylere eleştirel bir bakış açısı sunmak olduğunu şöyle ifade etmektedir: “ *Ben yazarken o güne, döneme ilişkin bir olgudan yola çıkıyorum. Örneğin 'Safran Sarı'da, insanların gelecek perspektiflerinin belirsizleştiğini, yarına ilişkin hayallerinin yok olduğunu gördüm. Gelecek, üzerine hiçbir şey kurulamayan soyut ve uzak bir kaygı haline gelmiş durumda.*”¹

İnci Aral'ın yapıtlarında odak figürlerin sorunlu ilişkileri ve mutsuz aşkları sıklıkla görülmektedir. Yazarın yapıtlarında bireyler arasında yaşanan çatışmalar, onların kendilerini devamlı bir güvensizlik ve tedirginlik ortamı içerisinde bulmalarına sebep olduğu gözlenir. İnci Aral, bireylerin birbirlerine ve aşklarına tutunma çabasının bazı iç ve dış engellerden ötürü kısıtlandığının, çünkü yitirilen güvenin ve saygının kişiler arasında adeta “yavaşça örülen bir duvar olduğuna” şöyle değinmektedir:

“ *Bir aşkın devam edebilmesi için engeller gereklidir. İç engel o iki kişinin aralarındaki ulaşılmazlıktır. Sevildiklerinden yüzde yüz emin olamamak. Kıskançlık. Birbirine ulaşamamak. Dış engeller nedir? Toplumun, ailenin, bu aşkı bir biçimde onaylamaması.*”²

Yazarın, Yeni Yalan Zamanlar Üçlemesindeki Yeşil, Mor ve Safran Sarı adlı romanlarında bireylerin yalnızlıkları, toplumsal hırsları ve sorunları, kişilerle ilişkileri önemli yer tutarken her üç yapıtın da ‘geleceksizlik’ izleğine vurgu yapılmaktadır: “*Romanın ana teması*

¹ <<http://www.kadinvizyon.com/article.php?aID=1076>> Önder,Ayla.

² <<http://www.kadinvizyon.com/article.php?aID=1076>> Önder,Ayla.

'geleceksizlik'. (...) Benim öne çıkardığım zaman geniş zamandır; hayaller, dolayısıyla gelecek vardır hep ama bu kitapta hayal yok denecek kadar az. Gelecekle ilgili olarak kabullenişler, razi oluşlar var.”³

Yazar, Yeşil, Mor ve Safran Sarı romanlarının önce her birini ayrı birer yapıt olarak adlandırırsa da sonraları bu üç yapıtı odak figürlerin kesişen yaşamları ve ilişkileri ile okura sundukları ileti üzerinden ‘Yeni Yalan Zamanlar’ serisi altında toplamıştır. Bu üç yapıtı bir seriye dönüştürme nedenini İnci Aral bir röportajında şöyle açıklamıştır:

“ Safran Sarı'ya başlarken çağının tanığı olmayı önemseyen bir yazarın yaşadığı yıllara ilişkin izlenim ve duygularının birçok bakımdan bütünlük oluşturduğunu gördüm. Bu yüzden üçlemeyi 'YENİ YALAN ZAMANLAR' üst başlığıyla tanımlamayı uygun buldum.”⁴

Yapıtlarında geleceğe dair ümitlerini yitiren ve gelecek yıllara dair karamsar bir bakış açısı içerisinde olan İnci Aral okura romanlarındaki karakterlerin yaşadığı bu geleceksizlik korkusunu yapıtlarında yaptığı betimlemelerle yansıtmıştır. Bunda yazarın, ‘çağının tanığı olmayı önemseyen bir yazar’ olmayı önemseyişi ile geleceğe dair kendi endişeleri ve yılların kendisine beklentilerinden uzak bir yaşam sunmasının etkili oluşunu şöyle ifade etmektedir:

“70'lerde ben, 2000'li yılların dünyasının aydınlık, adaletsizliklerin yok olduğu, çalışma koşullarının düzeldiğı fevkalade güzel bir dünya olacağını hayal ediyordum. Tam tersi oldu.”⁵

Yazar, geleceğı şekillendiren nesli konu edindiğı Yeni Yalan Zamanlar serisinde, karakterlerin maddi ve statü hırslarının bireyleri yalnızlaştırdığına, onları sıradan, sığ ve boyutsuzlaştırdığına, hayata dair ümitlerinin tatminsizliğe bağılı olarak kayboluşuna,

³ <http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=10077> Söğüt, Mine.

⁴ <<http://erguvanlar.blogcu.com/safran-sari-inci-aral/2399604>>

⁵ <http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=10077> Söğüt, Mine.

yılgınlığına ve karamsarlığına vurgu yapmaktaki amacını adeta bu nesle bir ayna tutmak, paranın dünyasında yaşamanın nasıl olduğunu şöyle ifade etmektedir:

*“Ne yolla olursa olsun para kazanmak ve en güzel arabaya, eve, kadınlara sahip olmak kurulabilecek tek hayal haline gelmişse burada büyük hayal kırıklıkları ve doyumsuzluklar olması da çok doğal. İnsan bu kadar sığ değil çünkü.”*⁶

Renk adlarını Safran Sarı ve Yeşil yapıtlarındaki figürlerin iç dünyasını, yaşamlarını ve değerlerini somutlaştırma amacıyla kullanan İnci Aral, bu yapıtlarında odak figürlerin geleceksizlik kaygılarına, yaşama dair hissettikleri tatminsizliklerine ve toplumla ve kişilerle aralarında oluşan çıkar ilişkilerine vurgu yapmıştır. Bu çalışmada da renklerin yazarın yapıtlardaki temel izlekleri simgelemek amacıyla renkleri nasıl kullandığı ve işlevleri çözümlenmeye çalışılacaktır.

---

⁶ < http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=10077 > Söğüt, Mine.

I. İNCİ ARAL'IN YAPITLARINDA RENKLERİN KARAKTER OLUŞUMUNDAKİ İŞLEVİ

I.I. YÜKSELME HIRSI

İnci Aral'ın yapıtlarında karakter oluşumu ve geliştirilmesi, yapıtın oluşum aşamasında şekillenir. Karakter oluşumu; iç dünyaları, yaşantıları, hayalleri ve gerçekleştirmek istedikleri, olaylar ve durumlar karşısındaki tutumları ile ancak yapıtın bitiminde son bulur. Bu yüzden karakter başlangıçtan sona (ya da oluşumdan tamamlanana) kadar yaptıkları, hissettikleri, olaylar karşısındaki her davranışı ile bütündür. Bu nedenle odak figürlerin bütün tensel ve tinsel özelliklerinin oluşumu romanda geriye dönüşler ve iç monologlarla sağlanmıştır.

*“Safran, sonbaharda çiçek açan ve doğal yaşamda kendi başına bulunmayan çok yıllık bir bitki ve baharattır. Ağırılığına göre dünyanın en pahalı baharatıdır. Kendi ağırlığının 100.000 katı suyu sarı renge boyar. Kısır olmaları nedeniyle çiçeğin üremesi insana bağlı kalır. Safran, sarı rengi nedeniyle değerlidir.”*⁷ Yapıtı adını ve karakterlere de rengini veren safran, yetiştirilmesi zahmetli ve nadir rastlanması nedeniyle de değerli bir bitkidir. Sarı rengi ise edebiyatta hastalıklı ve esenliksiz duygu durumunu çağrıştırmaktadır. Bu sebeple safran sarı yapıtta karakterlerin maddi yükselişe giderken hastalıklı duygu durumunu yansıtmak amacıyla kullanılmıştır.

İnci Aral'ın “ Safran Sarı” adlı yapıtında odak figürler sırasıyla Volkan, Eda ve Eylem olarak okuyucu karşısına çıkmışlardır. Yapıtındaki bu figürler, içinde buldukları sosyal sınıfı kırıp bir üst tabakaya geçmeye çabalamışlardır. Bu geçiş, yaşam standartlarını yükseltme ya da yükselme hırısı olarak da adlandırılabilir. Sınıf atlamak, yapıtta odak figürlerin içinde bulunduğu toplumun milli değerleri sayılan beraberlik olgusunu içten içe çürütmeye

---

⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Safran>

başlaması olarak ortaya çıkmıştır. Statü değişimi karakterlerin yaşamlarında türlü vazgeçişler getirmiştir. Bu üç karakter, yeni konumlarında maddi gücün yarattığı egemenliği kullanırken umutlarını, hayallerini, hatta en önemlisi kim olduklarını unutmaya başlamışlardır. İçinde buldukları sistem, yazgılarını belirlerken, hayata karşı ürkeklikleri ve inançsızlıklarını da pekiştirmiştir. Karakterler, kendilerine uygun görülen kılıfa girmeye çalışırken hayata dair umutlarının, beklentilerinin ve heyecanlarının yok olmasına seyirci kalmışlardır. Onların bu ruh halleri, sahip oldukları değerleri ve yargıları yapıtta kullanılan, karakterlerin benimsedikleri ve kendilerini özdeşleştirdikleri renk adları ile görülmektedir.

Toplumunun, 21. yüzyıl Türkiye'sinin güncel ve ahlaki yıkıntılarını yansıtan yapıt, okura, bu yıkıntının altında kalan, ancak içinde buldukları ana kadar ne olduklarını ve nasıl bir yerde bulduklarını sorgulamayan insanların yaşantılarından bir kesit sunmuştur. Yapıtın temellerini, değişen maddi değerler, paranın kazanılma biçimi ve paranın yarattığı iktidarla kişilerin duygularının, ifadelerinin, kişiliklerinin ve düşünme biçimlerini nasıl değiştirdiğini; sonucunda iç dünyalarının ve ifadelerinin değişimi oluşturmuştur.

Yapıtın ana sorunsalı, karakterlerin statülerinin yükselmesiyle birlikte elde ettikleri sosyokültürel güçle, kendilerini içinde buldukları yalnızlık duygusudur. Onlar, sahip oldukları konum ve maddi üstünlükle birlikte toplumun diğer kesimlerinden ayrılmışlardır. Hayatlarındaki değişim kökten değildir ve onları sahip oldukları özelliklerden, ilişkilerden ve arkadaşlıklardan birer birer koparmıştır. Karakterler içinde buldukları durumun bir parçası olurken geleneklerini, değerlerini ve “önceki hayat”larında sahip oldukları bütün kişilik özelliklerini yitirmeye başlamışlardır. Bu noktada iç sorgu baş göstermiştir. Yapıtta konumları gereği parayı sömürü aracı olarak kullanan kişiler, zamanla paranın gücü tarafından yönlendirilmeye ve sömürülmeye başlamış, lüks tutkularına bağlı olarak aidiyet duygularını yitirmişlerdir:

“Başkalarının başına gelen bütün olumsuzlukların dışında kalmak, görmemek-duymamak-bilmemek genel tavırlarıydı. Kendilerine özgüydü hırsları, yalnızlıkları, kaygıları. Paranın dünyasıydı bu. Şu insanların pek çoğu her türlü doyumun parayla satın alınabileceğine kesinkes inanıyorlardı” (Aral 75) .

Yapıtta, Volkan karakterinin diğer bütün karakterlerle bağlantılı olması ve her karakterde kendinden büyük izler taşıması onu yapıtın merkezine oturtmuştur. Volkan’ın karakter özelliklerinin yapıtta açık bir şekilde belirtilmemesine karşın, kurguda tip niteliği taşıyan kişilerin tümü Volkan’ın kişiliğini etkilemiştir. Eski eser kaçakçısı Melike uzun zamandır umutlarını ve güvenini kaybetmişliğiyle, patronu ve arkadaşı Harun paranın sömürüsünü yapan ‘tip’leşmiş özelliğiyle, Eylem ise yükseliş hırsına kapılarak kimliğinden uzaklaşan yönüyle Volkan’ın toplumsal rolünü belirginleştirmişlerdir. Volkan’ın karakterini bu odak figürlerin yapıtta öne çıkan özelliklerinin oluşturduğu görülmüştür. Volkan ruhsal durumunun yansımaları olarak safran sarı rengini yaşadığı uzama yansıtmış ve iç dünyasının açığa çıkan halinden kendisi de rahatsız olmuştur:

“Sarıyı uygun görmüştü geniş ve aydınlık olan bu odalar için. Ona göre sarı, enerjik, canlandırıcı bir renkti. Odanın tonu sarıdan çok metalik bal rengine, safran sarısına yakındı. Önce hoşuna gitmiş, sonra ruh haline uygun olarak bazen kıskırtıcı bazen de yorucu ve moral bozucu görünmeye başlamıştı gözüne.” (Aral, 116) .

Paranın sömürü düzenini temsiliyle “tip”leştirilmiş olan Harun, Volkan’ın maddi yönünü ve statüsünün verdiği gücü temsil etmektedir. Olay örgüsü takip edildiğinde geçmişinde Harun’un eşini, maddi olanaklarına ulaşmakta bir basamak olarak gördüğu, son zamanlarda ise ailesini (eşini ve oğlunu) kullanarak ahlaki ayıbını örttüğu gözlenmektedir. Harun, güç, otorite ve para söz konusu olduğunda bütün insani yanlarını kaybeden bir ‘tip’ olarak okura sunulmaktadır. Paylaşımın azalması, ilişkilerde hatta evliliklerde bile görülen yıpranma ve

yozaşma insanları i çatışmaya mahkûm ederek yalnızlaştırmaktadır. Yapıtta Harun, artık eşinin kendisi için yeterli olmadığını dűřünmekte ve defalarca aldattığı eşinin bunlara katlanmaya mecbur olduğu yargısını sahiplenmektedir. Harun’un bu dűřüncesi, maddi yükselişinin bir sonucu olan insani özelliklerini yitirişi ve aile bağlarındaki yozaşmaya bağlanmaktadır. Yapıtta Volkan’ın dışındaki tek erkek figür olarak Harun, aile kavramının anlamını yitirdiği ve ahlaki çöküşün incelendiği karakter olmuştur: *“Harun yeterince işlenmemiş bir cevherin bu ülkenin iř hayatında başarılı olabilmek ve hayatta kalabilmek için üçkâğıtçılığa, gayrimeşruluğa dűřmesinin kaçınılmazlığını dűřündürüyordu Volkan’a daha çok” (Aral, 67) .*

Bireylerin i çatışma yaşadıklarında bunun onları birey-birey ya da birey-toplum çatışmalarına sürüklediği de gözlenmiştir. Birey kendi içsel çatışmalarını aşamadığında toplumda birey- birey ilişkilerinde devamsızlığa, kopukluğa ve bozulmalara mahkûm olmaktadır. Aile bireyin oluşumunda ve karakteri yapılandırmada en önemli etken olurken, aile içi ilişkiler ise bireyin gelecekteki hayatında güvenini ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi sağlayan temellendirmeler olmaktadır. Yapıtta Eylem karakterinin, baskın ağabey ve baba figürlerine karşın annesine yönelme çabalarının karşılıksız kalması, ailesinin şekât ve eğitiminden yoksun büyümesi, gelecekte kendini “eksik” hissetmesine, kendi ayakları üzerinde dururken yalpalamasına yol açmıştır: *“Oysa eskisinden daha zavallı bir haldeydi baba.(...)Yalvaran gözlerle bakıyordu kızına. İnsanlardan çok fazla vefa, özveri ve sevgi bekleyen bir bakıştı bu ama Eylem bakımından, o vefa için gerekli sevgi yatırımı eksik kalmıştı”(Aral, 96) .*

Maddi yoksunluklar ve zor koşullar altında hayata tutunma savaşı veren Eylem, kadın bedeninin günahlarla dolu bir yer olduğu görüşünde hemfikir bir anne-baba tarafından yetiştirilmiştir. Onlar bu günahdan ancak dine sığınarak kurtulmayı amaç edinmişlerdir. Eylem toplumsal sınıfını yıkarak kendini var edebilme çabası içinde olan; varoluş sancılarını yapıtta

en belirgin olarak çeken kimse olmuştur. Eylem'in hayat mücadelesi ve yaşam koşulları zorlaşmaya başladığında, sistemin diğer dişlileri arasında kendisine yer edinmiştir. Bu davranışında ablasının alkol bağımlısı kocasının boyunduruğu altına girmesi, yazgısına boyun eğerek yaşamını sefalet içinde geçirmesi ve teslimiyetçi bakış açısı etkili olmuştur. Yazar, Eylem'in zorlu geçmişini, sorunlu aile yaşamını okura iletirken yapıtta tıpkı Volkan'ın sarı duvarlarına vurgu yaptığı gibi Eylem'in rumuzunda da renk imgeleminden yararlanmıştır:

“Kendi rumuzunu (sarıbenek) gözün netliğini sağlayan hassas nokta anlamında kullanıyordu. (...) Safran sarısı tatlı bir renkti. Güneşi, zenginliği, toprağın uyanışını ve bereketi temsil ediyor, aydınlık düşüncesiyle buluşuyor, yenilenmeyi, çekiciliği, neşeyi, uyumu kısacası sıcaklık ve doğurganlığı imliyordu”(Aral 190).

Hayatını telekız olarak devam ettirişi, yükselme hırsını özünden oldukça uzaklaşarak gerçekleştirişi ve mesleğini meşrulaştırması, maddi olanakları hırsıyla elde edişi, yapıtta kendini artık safran sarı rengi ve sarı renginin üzerine yüklediği esenliksiz duygu durumuyla ifade etmesine yol açmıştır:

“Yakası göğsünü derin bir V dekolteyle açık bırakan önü pul işli safran sarısı kolsuz bir bluzla daracık bir siyah pantolon giymişti. Ayağında yüksek incecik topuklu yüksek ayakkabılar, boynunda göz alıcı, iri bir tek taş kolye vardı”(Aral, 383).

‘Safran sarı’ yazarın Eylem'in bluzunu betimlerken yaptığı gibi maddi yükselişteki bireylerin kendilerini hissettikleri hastalıklı ruh durumu olarak ifade edilmiştir. Eylem de parayı ve maddi olanaklarını bu şekilde elde etmesiyle, safran sarı renginin yapıtta yansıyan duygu durumunu edinmiştir.

Yapıtın bir diğer yan figürlerinden Melike, yapıtta bir eski eser kaçakçısı ve sınıf atlamış biri olarak okurun karşısına çıkmıştır. Eski yaşamını terk edip amcasının sağ kolu olarak yeni işine başladığında kendine yabancılaşmaya başladığını hissetmiştir. Aidiyetsizlik olgusunu ve içtenliksiz arkadaş ortamından kaçarken pek çok erkekle birliktelik yaşamış, yoktan sebeplerle onları terk etmiştir. İnsanlara olan güvenini kaybetmiş, gittikçe yalnızlaşarak kendi kabuğuna çekilmiştir:

“Bir liman olmasa da iyi kötü gemi olabilecek bir erkekten bir çocuk yapmalıyım. Anılarından göstermelik kendini beğenmişliğinden, yalnız kalma korkusundan ve sayısız erkekle sevişirken duyduğu yalnızlıktan boşalmak ister gibi sessizce ağladı” (Aral, 59).

Melike de kendinden uzaklaşarak ve yaşama, geleceğine dair inancını yitirerek, yapıtta geleceksizlik izleğini Volkan karakteri kadar yoğun yaşayan bir karakterdir. Melike eski eser kaçakçısı olarak, Eylem de telekız olmayı tercih ederek parayı sömürü aracı olarak kullanan düzenin bir parçası olmayı göze almıştır. Hangi şekilde olursa olsun yükseliş amaç edinmeleri, hayatlarını hırslarının merkezine oturtmaları, ahlaki yıkımın ve ‘öz’den uzaklaşmanın en belirgin görüldüğu kişiler olmalarına yol açmıştır. Melike de yükseliş hırısıyla kendine yabancılaşan bir figür olarak, safran sarı rengini yaşadığı uzamda kullanmıştır:

“Dökümlü uzun bir siyah etek ve safran sarı ipekten yakası yandan düğmeli, dar, kimono tipi bir bluz giymeye karar vermişti (Aral 167). Geçen hafta kısa bir telefon mesajıyla yolladığı safran sarısı lilyumlar için Volkan’a teşekkür etmişti” (Aral 168).

Yapıtta renk adlarının seçiminde belli nedenler olduğu düşünüldüğünde seçilen rengin odak figürlerin yaşamı algılayışlarını ve kişiliklerini nitelediği anlaşılmaktadır. Renklerin simgesel anlamlarından İnci Aral bu üçlemesinde yararlanmıştır. Yapıtta, odak figürler Volkan ve

Eylem'in rumuz isimlerinin 'Sarıbenek' ve 'Safran Sarı' olarak belirtilmesinin, sarı rengin okurda yarattığı esenliksiz duygu durumunu işaret ederek, yapıttaki figürlerin iç dünyalarındaki basıklığı ve karamsarlığı ifade etmektedir. Sarı rengi figürlerin renk yelpazesinde ve içinde buldukları uzamda kendilerini ifade etme yöntemleri olarak ortaya çıkmıştır. Volkan, iç dünyasını, iç çatışmalarını ve yalnızlığını evini safran sarı rengine boyatarak dışa vurmuştur. Eylem karakteri ise yaşadığı ortamın basıklığını ve huzursuzluğunu hastalık rengi olan sarı renkte ifade etmiştir. Sarı renginin her iki karakter için de esenliksiz duygu durumu oluşturması, okur için bireylerin içinde bulunduğu ruh durumlarını ve iç dünyasının dışa açılımı olarak da nitelendirilebilir.

I.II. RUHSAL GERİ DÖNÜŞ

Birey, yaşama ilk adımını ailesinin yanında atar. Aile, bireyin öz benliğinin gelişimi ve kişilik oluşumunda en önemli etkidir. Bireyin aile içerisindeki varlığının topluma yansıtacağı düşünüldüğünde birey toplumsal bir varlıktır. Birey, aile içerisindeki rolüne benzer bir rolü toplumda da üstlenerek varlığını devam ettirecektir. Yeşil adlı yapıtta tüm karakterlerin ortak özellikleri, toplumu oluşturan bireylerin, yetiştiği elverişsiz koşulların bir ürünü olarak, toplumun değerleri ile çatışarak toplumdan uzaklaşmasıdır.

Yeşil; üçlemenin ilk, Safran Sarı ise üçüncü kitabıdır. Bu iki kitaptaki karakterlerin, hem kendilerine verilen adlar hem de toplumsal rolleri bakımından birbirinin devamı niteliği taşıdığı görülmüştür. Yeşil adlı yapıtta bireyler çözülen toplumsal değerlerin hem temsilcisi hem de mağduru olma özelliğini taşımıştır. Bireyler kopuk ya da samimiyetsiz olan aile içi ilişkilerini buldukları makama yansıttıklarında, toplumun yapısında önlenemez bir boşluk ve yozlaşmışlık oluşmuştur. Bu yozlaşmışlık, Safran Sarı adlı yapıtta, 'sarı'yla hastalığı, 'safran'la ise yükselişi yansıtmıştır. Yeşil'de ise bu yozlaşmışlıktan ve kirlenışten kaçışı simgeleyen doğaya kaçış ve ruhsal geri dönüş, karakterler için geçmişlerindeki eksik temellendirmelerin izdüşümünden arınış olarak görülmüştür.

*Yeşil, gençliği, yenilenmeyi, ümitleri ve dinçliği simgeler. Sakinleştirici etkisi ve sinir sistemi üzerindeki doğal etkisi sayesinde zihinsel anlamda rahatlatır. Huzur ve güven veren bir renktir, bu yüzden bankaların logolarında kullanılır.*⁸ Yeşil bu özellikleri nedeniyle karakterlerin kaybetmiş oldukları özlerine geri dönüşü simgeler. Yeşil, yapıtta doğrudan karakterlerin duygu durumunu ifade ettiği gibi, kimi zaman bireylerin içinde buldukları uzamdaki nesnelere yansımasıyla da kendini göstermiştir. “*Üzerime yeşil bir battaniye örtülmüş. Yerler tirşe yeşili halı kaplı. Orta avluya bakan geniş pencerelerin önünde bakımlı tropik bitkiler var*”(Aral 121).

Yapıtta toplumu oluşturan bireylerin teker teker özüne ve sonrasında topluma yabancılaştığı görülmüştür. Paranın insanlar üzerinde, kararlarını etkileyen hâkim mekanizma olarak yükselişine koşut olarak, toplumda ahlaki ve sosyokültürel değerlerin çöküşü yapıttaki figürlerde de gözlenmiştir. Eda karakteri, paranın hâkim rol oynadığı toplumun bir parçası olarak ‘Safran Sarı’ yapıtında da olduğu gibi ‘Yeşil’ yapıtında da yükseliş, içinde bulunduğu baskılı ve korku dolu aile ortamından uzaklaşarak, kendi değerlerini yitirerek yaşamıştır.

Kökten dinci yönetimin halk üzerinde kurduğu baskı, paranın kişiler üzerindeki egemenliğinden kurtuluşun, din ile mümkün olacağına dair dayatmaları, var olan sorunları daha çoğaltarak kargaşa ortamının oluşumuna yol açmıştır. Eyigöz Sanatı Destekleme Merkezi renklerin imgesel çağrışımlarından sanat için yararlanarak yeşil rengini kurumda çokça kullanmıştır: “*Geniş, mercan rengi deri koltuklar, bakımlı yeşil bitkiler ve kırık beyaza boyanmış duvarlarıyla gerçekten çok seçkin bir havası vardı buranın*”(Aral, 67). Kerim karakteri romanını bu kurumda oluştururken, yapıttaki karakterler, paranın hâkim rol oynadığı düzenin etkisine girdikten sonra benliklerini kaybetmiş, toplumun içine düştüğu ahlaki yozlaşmaya ve “geleceksizlik” kaygısının oluşumuna, kendileri sebep olmuştur.

---

⁸ <http://www.main-board.eu/bunlari-biliyormuydunuz/196725-renklerin-anlami.html>

Yazar, Kerim'in Eda, Nedim, Metin ve Beylem karakterlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinden yola çıkmış, karakterlerin geçmişleriyle ve iç çatışmalarının sebepleriyle yüzleşmelerini sağlamıştır. Kerim'in romanındaki karakterler, kişilik özelliklerinin, Kerim'in iç dünyasındaki yansıması olarak gözlenmiştir. Karakterler romanla birlikte geçmişlerine dönerek iç çatışmalarının kaynağına inmişlerdir. Bu anlamda roman; karakterlere, toplumda süregelen ilişkilerdeki kopukluğın, samimiyetsizliğin, anlaşmazlıkların, iç sancularından ve halledilmemiş iç çatışmalarından kaynaklandığını göstermiştir. Karakterlerin etrafında devamlı bulunan yeşil rengi, içe dönüşü ve tazelenişi simgelerken, sorunların kaçmakla ya da kişiliğinden ödün vermekle çözülmeyeceğini göstermiştir.

'Yeşil' adlı yapıt toplumsal çözümlerin aileden ve çevreden kaynaklandığını gösteren bir yapıt olarak, toplumsal düzen içinde barındırdığı ahlaki yozlaşmalar ve bu düzenin altında ezilen bireylerin yaşamını konu almıştır. Nedim adlı karakter bu düzende unutulmuş, daima ezilmiş, zavallı bir tipi canlandırmıştır. Adeta köşeye atılmış, göz ardı edilmiş, hayata karşı boynu bükük ve zayıf yetişmiş ve hayata karşı hep zayıf bir kişiliği üstlenerek yadsınmıştır. Bir bireyin kişilik özelliklerinin oluşumunda etkili olan aile, yani anne ve babası onu küçücükken Çocuk Esirgeme Kurumu'na bıraktığı için zor bir çocukluk geçirmiş, öfke ve yalnızlık içinde büyümüştür. Yapıtta yalnız, ilgisiz ve unutulmuş bir karakter olarak belirtilmiştir. Yurttan, kendisine ailesiz ve türlü gelecek kaygıları içerisinde yaşarken onu zamanla içine alan ve gerçekliğini yitirmesine yol açan bir dünya kurmuştur. Bu dünya ona hem sıcak bir yuva sağlayacak, hem de kendisini bırakarak çekip giden ailesinden öcünü alacaktır. Yurttan dışarı çıktığında ise hayatın gerçek yüzüyle karşılaştığında hayal kırıklığına uğrayan, doğru kararlar alamayan, doğru düşünemeyen ve davranamayan Nedim zamanla kendi değerleri ve toplumsal değerlerinin çatışmaya başlamasıyla yalnızlaştırılmıştır: *"Nedim'in huzursuzluğu ise kendi yapıtaşlarının dayanıksızlığından çok toplumsal karmaşanın onu içine düşürdüğü umutsuzluk ve yabancılaşmadan kaynaklanacaktı"* (Aral, 281).

Nedim'in kendinden izler bulan ilk kadına, Melike Eda'ya yaklaşması, kendi çatışmalarının çözümlünü ve kurtuluşu, onulmaz yalnızlığını paylaşacak biri bulmak amacıyla gerçekteşmiştir. Nedim, iç çatışmalarını aşabileceği, yalnızlığını paylaşabileceği ve ait olduğu hissini yaratacak birine ihtiyaç duymuştur. Melike Eda da geçmişinden kendisinininkine benzer derin izler taşımaktadır: *"Biz sevgi yoksunluğuyla büyümüş insanlar olarak gereksindiğimiz duygusal güvenliği birbirimizde aradık, bir süre bulduk da"* (Aral, 169).

Geçmişten omuzlarında ağır bir yük gibi taşıdıkları geçmişleri geleceklerini oluşturmalarına engel olmuş, paylaşımı en aza indirgeyerek içtenliksiz, yüzeysel bir birliktelik sürmelerine yol açmıştır. Nedim'in kurtuluşu Melike Eda'da bulunduğunu sanması, ona daha fazla yönelmesine karşın Melike Eda'nın hala güvenme sorunları yaşaması, Nedim'in çaresiz çırpınışlarına yol açmıştır: *"Akşamın bu saatinde yaprak serinliğindeki bu saatte, bu yeşilimsi karanlık içinde seni karşımda buluvermek isteğiyle yanıyorum, izin ver bakayım sana doya doya"* (Aral, 217).

Safran Sarı adlı yapıtta Melike karakterin iç sancılarının varlığı somut bir şekilde görölmüş; ancak nedenleri diğer karakterler kadar derinlemesine incelenmemiştir. Yazarın Yeşil adlı yapıtı Melike Eda karakterinin çocukluktan itibaren yaşadığı iç çatışmaları ve onu yalnızlığa götüren nedenleri aktarmıştır. Melike Eda çocukluğunda geçirdiği sarsıntılarını/travmaları aşamayan, bu yüzden hiçkimseyle içten bir ilişki kuramayan, kendini girdiği her ortamdan soyutlayan bir birey olarak okur karşısına çıkmıştır. Babasının ölümünden sonra çocukluğu boyunca kadın bedeninin günahlarla dolu bir yer olduğu görüşüne sahip annesi tarafından yetiştirilmiştir. Annesi bu gúnahtan ancak dine sığınarak kurtuluşun bulunacağını öğütleyerek onu devamlı olarak Kuran kurslarına götürmüştür. Melike Eda bu özelliğiyle Safran Sarı adlı yapıttaki Eylem karakteriyle benzerlik gösterir. Melike Eda, annesinin amcasıyla evlenmesiyle ve amca-babasının kendisine tecavüz etmesiyle insanlara olan inancını ve güvenini yitirmiştir. Devamlı olarak geçmişine dönerek yazgısına boyun eğmenin, itiraz etmemenin ve razı olmanın verdiği pişmanlığı duymuştur: *"Sonraları ders çalışmak, bulaşık yıkamak, kömür çıkarmak gibi görevlerime ek bir görev, yapmak zorunda olduğum ve*

kaçınılması olanaksız gizli ve tatsız bir iş olarak kabul ettim amcamın saldırılarını itiraz etmeden” (Aral 421) .

Daha sonrasında tıpkı Eylem gibi kendini var etme, geçmişİ, kendisine geçmişte yaşatılanları unutmak ve kendi ayakları üzerinde durmak zorundadır: *“Boşluklar var. Eski sorular ve dilimde safra acılığı. Yaşamım boyunca ne ve neden olduğunu bilmeden duyduğum korkunun iç bulantısı. Yabancı olmadiğım o bayat suçluluk duygusu” (Aral, 254) .*

Yeşil, Melike Eda karakteri için sığındığı, içinde kendini tamamen güvenli hissettiği bir sığınak niteliği taşır. İçindeki suçluluk duygusundan, yazgısına çaresizce boyun eğmişliğinden, duyduğu pişmanlıktan, Nedim’e yaşattıklarından, onu unutmak için birlikte olduğu erkeklerden sonra, yeşil sığınma ve kurtuluş niteliği taşımaktadır:

“Bana Nedim dedin,” diyorum, elini avcuma alıp yüzüne eğilerek.

“Öyle mi?”

Doğrulup yeşil giysiye uzanıyor yüzünü gizlemek ister gibi.

“Bana Nedim dedin sevişirken,” diyorum’ (Aral, 323).

Kerim, Melike Eda’yı anlatırken, onun ruhsal geri dönüşü, çocukluğunun din baskısı ile geçmesi, babasını kaybetmesi, annesinin kendisine ve ailesine sahip çıkmaması, buna karşın bildiği, tanıdığı amcasının baba rolünü üstlenmesi, amca-babasının tecavüzleri gibi üst üste gelen ağır darbeler, Melike Eda’nın yeşil rengini dini bir motif olarak kullanmasına yol açmıştır. İslam’ın rengi yeşildir. Her din gibi İslam dini de temiz, ahlaklı insan olmayı öğütler. Yapıtta Melike Eda için çokça kullanan yeşil rengi, onun çocukluğunu yaşamasına engel olan ve yapıtın ana sorunsalını oluşturan din baskısını temsil etmiştir. Yeşil rengi dinin kısıtlayıcı öğretisiyle hem hayallerinden vazgeçerek sınırlanmış, hem amca-babasının tecavüzlerine başkaldıramayınca tek yolu dini sığınışta bulmuş hem de bu saldırıların farkında olup da dinin öngörüsüyle itiraz etmeyen annesine öfkesini bastırışını simgelemiştir.

Yeşil, Melike Eda için bir yandan kurtuluşu imlerken, diğer yandan kaçındığı ve utandığı geçmişini simgelemiştir. Bu yüzden yeşilin en koyu tonları, Melike Eda'nın duygu durumunu betimlemek için alışılmadık bir söylemle esenliksiz durumu yaratmıştır: *“Yaprak üstünde beyaz bir tırtılsın. Saçlarına çürük ağaç kabukları takılıyor. Dilinde yosun tatları”* (Aral 85).

Nedim'in intiharına sebep olmuş, içindeki aşkın çoğalarak artması, birlikte olduğu her erkekte içinde kalan Nedim'i atmayı, içindeki suçluluk duygusundan arınamaması Eda'nın yapıtın iç çatışmalarını en yoğun yaşayan karakteri olmasına yol açmıştır. Çocukluğundan kalan travmalarla (sarsıntılarla) kimseye bağlanamaması, Nedim'e olan sevgisine karşın güvensizlik ve tedirginliklerle kuşatılması, onu insanlardan uzaklaştırmıştır. Böylece iç çatışmaları onun her bulunduğu ortamda aidiyetsiz ve yabancı hissetmesine yol açmıştır: *“Gitmeyi hiç istemiyorum. Ama eninde sonunda yüzleşmek zorundayım o çocuklukla”* (Aral, 326) .

Eda içine atıldığı kötü durumdan kaçma yolunu resim yaparak elde etmiştir. Karakterin iç yalnızlığından, yaşanmamış çocukluğundan ve çırpındıkça içine daha da fazla battığı çaresizliğinden kurtulmasının tek yolu resim yapmaktır. Resim yaparken kullandığı renkler, iç dünyasının ve iç yalnızlığının karmaşası çözülmüştür.

SONUÇ:

Tezin girişinde de söz edildiği üzere İnci Aral'ın Safran Sarı ve Yeşil romanlarında yazarın kullandığı renkler, yazarın uzam betimlemelerinde ya da nesnelere nitelemek amacıyla, tesadüfi şekilde değil, aksine belli bir amaca hizmet etmeleri düşüncesiyle kullanılmıştır. 'Safran Sarı' adlı yapıtta bireyler, yapıta adını veren safran, karakterlerin sosyal statülerini yükseltmeleri ve sınıfsal konumlarını değiştirmeleri ile birlikte karşılaştıkları yapay hâkimiyeti, sarı ise bu yükselişte karakterlerin kişilik yapılarından ve toplumsal ülkülerinden vazgeçişlerindeki hastalıklı duygu durumunu ifade etmiştir. Karakterlerin paraya ve maddi hırslara teslim olmalarıyla birlikte, içinde buldukları uzamlar ve ilişkiler gerçekliğini yitirmiştir. Safran Sarı adlı yapıtta bireyler buldukları makamın gücünü kullanarak, toplumun önemli yöneten ve yönlendiren kesimini oluşturmuşlardır.

İnci Aral'ın 'Yeşil' adlı yapıttaki karakterler ise 'Safran Sarı' adlı yapıtta oluşan bozulmuş toplum düzeninin ve toplumsal birlikteliğin yitirilişinin birer yansımalarıdır. Karakterler sosyal sınıf farkı ve adaletsizlik çemberi ile çevrilmiş olup, kurtuluşu özlerinden oldukça uzaklaşmakta bulmuşlardır. Bu adaletsizlik ve ahlaki yozlaşma karakterlerin ailelerinde kendini en yoğun anlamda gösterdiğinde, kaçış, içinde bulunulan uzamdan uzaklaşarak yükselme yolunda kendini göstermiştir. 'Safran Sarı' yapıtta görülen sanal yükseliş, 'Yeşil'de de görülmüş olup, benimsenen değerler kaybedilmesiyle karakterlerin yabancı ve aidiyetsiz hissetmelerine yol açmıştır. Kerim karakterinin yazdığı romanla geçmişlerine geri dönerek 'yeşil' renginin imgelediği ruhsal geri dönüşü ve arınışı yaşamışlardır. Karakterlerin ruh durumlarının incelenmesinde ayrıntı gibi görünen renk adları, rastgele seçilmemiş, renklerin çağrışım alanlarından yararlanılarak anlatım zenginleştirilmiş, bireylerin iç çatışma ve çelişkilerine ilişkin yansımalar olarak nitelendirilmiştir. Her iki yapıtta da yapıtların isimlerini oluşturan renkler, karakterlerin kendilerini ifade etme yöntemleri olmuştur.

KAYNAKLAR

ARAL, İnci. *Safran Sarı* . İstanbul: Turkuvaz Kitap Yayıncılık, Ağustos 2009.

ARAL, İnci. *Yeşil*. İstanbul: Turkuvaz Kitap Yayıncılık, Temmuz 2009.

<<http://www.kadinvizyon.com/article.php?aID=1076>> Önder,Ayla.

<http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=10077> Söğüt, Mine.

< <http://erguvanlar.blogcu.com/safran-sari-inci-aral/2399604>>

<<http://tr.wikipedia.org/wiki/Safran>>

<<http://www.main-board.eu/bunlari-biliyormuydunuz/196725-renklerin-anlami.html>